

Analysavdelningen
Anna Lock
016-544 23 21
anna.lock@energimyndigheten.se

Miljödepartementet
Kemikalieenheten
103 33 Stockholm

Yttrande angående Miljövårdsberedningens delbetänkande: Minska risker med farliga ämnen - strategi för Sveriges arbete för en giftfri miljö (SOU 2012:38)

Sammanfattning

- Energimyndigheten ställer sig i stort sett bakom delbetänkandet och förslaget till en svensk strategi för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö, samt Kemikalieinspektionens rapporter.
- Energimyndigheten konstaterar att Miljövårdsberedningens delbetänkande tydliggör att miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö är mycket ambitiöst formulerat och förutsätter åtgärder utanför Sveriges gränser.
- Likvärdiga krav i EU på farliga ämnen i nya och återvunna material har en påverkan på uppfyllelse av klimatmål, mål för förnybar energi och mål för energieffektivisering till 2020 och senare. Energimyndigheten delar uppfattningen att synergieffekter finns på lång sikt.
- Energimyndigheten ser positivt på forskning som styrmedel för att bidra till måluppfyllelse av miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Myndigheten är dock tveksam till att ta fram en specifik forskningsstrategi för detta, och anser att innehållet bör diskuteras mer.
- Energimyndigheten anser att Kemikalieinspektionens förslag att analysera ekonomiska styrmedels bidrag till miljö kvalitetsmålet bör ingå som åtgärdsförslag i strategin.

Energimyndighetens ställningstaganden

Energimyndighetens ställningstaganden utgår ifrån rapporten Energimyndighetens roll i miljömålssystemet år 2011. Föreslagen strategi genom delbetänkandet har delvis bäring på myndighetens arbete, främst forskningsfinansiering och ekodesign/energimärkning. För myndigheten relevanta delar av delbetänkandet bedöms i huvudsak vara kopplade till föreslaget etappmål för likvärdiga EU-krav på farliga ämnen i nya och återvunna material och förslag om forskningsstrategi.

Delarna kring ekodesign och avfall i Kemikalieinspektionens rapport Bättre EU-regler har även relevans för myndighetens arbete.

Föreslagna etappmål förutsätter svenska insatser för skärpt EU-politik, för att det svenska miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö ska kunna nås till 2020 (se t.ex. sid 49). Energimyndigheten stödjer t.ex. förslaget att Sverige bör lyfta fram kretslopp och farliga ämnen i arbetet med EU:s 7:e miljöhandlingsprogram, i syfte att få en ökad samordnad lagstiftning när det gäller avfall, kemikalier och produkter. Förutom begränsad nationell rådighet över måluppfyllelsen, noterar Energimyndigheten att vissa etappmålsformuleringar har begränsad mätbarhet.

I anslutning till etappmålet om likvärdiga EU-krav på nya och återvunna material, bedömer Miljömålsberedningen att ingen påverkan finns på lång sikt på andra samhällsmål (t.ex. sid 81, 142-144, 177-178). Energimyndigheten ser positivt på strategins långsiktiga perspektiv och betoning av synergier mellan kretslopp och resurshushållning av material och energi genom minskat kemikalieinnehåll. Strategins tidsperiod tolkas vara 2020 med tanke på när miljö kvalitetsmålet ska vara uppfyllt, och det kan diskuteras om detta är ett långsiktigt perspektiv utifrån det svenska energisystemet. På kort sikt kan både synergier och konflikter uppstå mellan miljö kvalitetsmålet och energianvändningen, men i ett långsiktigt perspektiv anser Energimyndigheten att det är viktigt att främja energieffektiva, giftfria produkter i alla steg i livscykeln. För att minimera negativ påverkan från energianvändningen på bl.a. Giftfri miljö bör avfall tas om hand på rätt sätt och källsorteras för att kunna återvinnas och på så sätt effektivisera användningen av energi. Det är också viktigt att säkerställa att ämnen som fasas ut i nya produkter inte återförs i kretsloppet genom återvunna produkter, vilket kan ske genom utökat producentansvar och tillsyn. Ett utökat producentansvar bör inriktas på de produkter som är resurseffektiva att återvinna eller innehåller farliga ämnen som bör avskiljas från restavfallet. Det är ett uttalat syfte i t.ex. WEEE-direktivet gällande elektriska och elektroniska produkter.

Miljömålsberedningen föreslår reglering och information som bärande styrmedel för strategin. Energimyndighetens erfarenheter av arbetet med ekodesign och energimärkning är att de gemensamt ger incitament för innovationer och självreglering vid tillverkning och användning av energirelaterade produkter. I Kemikalieinspektionens rapport finns även åtgärdsförslag som innebär att ekonomiska styrmedel behandlas och redovisas i januari 2013 (se sid 28). Energimyndigheten stödjer Kemikalieinspektionens förslag, men konstaterar att motsvarande åtgärdsförslag i strategin saknas. Utifrån Energimyndighetens perspektiv och erfarenheter har ekonomiska styrmedel en central funktion för måluppfyllelse av energi- och klimatpolitiska mål. Energimyndigheten ser därför gärna att Miljömålsberedningens strategi föreslår lämpliga åtgärder som innebär att även ekonomiska styrmedel kan bidra till måluppfyllelse.

I Kemikalieinspektionens rapport om EU-regler (kapitel 7, sid 132-137) finns en intressant jämförande läsning om juridiken kring Ekodesigndirektivet och EU:s kemikalielagstiftning. Slutsatsen i rapporten är att Ekodesigndirektivet inte anses som det mest lämpade styrmedlet för att hantera kemikalieinnehåll.

Energimyndigheten delar denna slutsats. Energimyndigheten samtycker också med Kemikalieinspektionens påpekande att en eventuell reglering av kemikalieaspekter i Ekodesigndirektivet bör föregås av en genomgång av alla kemikalieaspekter som kan vara relevanta för produkttypen, särskilt om man utgår från Kemikalieinspektionens tolkning kring Ekodesigndirektivets harmoniserande effekt. Efter utvärderingen 2011 av Ekodesigndirektivet har Sverige istället ofta lyft att krav på *information* om farliga ämnen skulle kunna inkluderas i Ekodesigndirektivets genomförandeåtgärder.

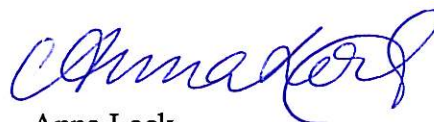
Energimyndigheten vill gärna uppmärksamma att förutsättningarna för arbetet med Ekodesigndirektivet har förändrats på två sätt sedan Kemikalieinspektionens rapport. För det första revideras inte direktivet förrän år 2014. För det andra har Kommissionen initierat arbetet med att reglera fler miljöaspekter än energieffektivitet under Ekodesigndirektivet. Arbetet fokuserar på resurseffektivitet, avfallshantering och begränsning av avfall. Energimyndigheten är nationellt ansvarig för Ekodesigndirektivet, och ser behov av en ökad samverkan med Kemikalieinspektionen och andra centrala myndigheter i arbetet.

Miljömålsberedningen pekar bl.a. på behovet av att genom forskning och utveckling förstärka synergier mellan dels nya kemiska ämnen och energieffektiva produktionsprocesser och -metoder, och dels ökad användning av icke-fossil, förnybar energi vid kemisk framställning. Energimyndighetens forskningsfinansiering inom energiintensiv industri fokuserar på effektivare energiutnyttjande i energikrävande processer, vilket berör främst pappers-, massa- och stålindustrin. Forskningen fokuserar också på möjligheter att öka tillvaratagandet av restprodukter från industrin. Energimyndigheten ser positivt på forskning som styrmedel för att bidra till måluppfyllelse, men är tveksamma till förslaget i kap 8 (s 102-103) att ta fram en specifik forsknings- och innovationsstrategi för ett miljökvalitetsmål. Som även uppmärksammas i delbetänkandet (avsnitt 1.6.1) vill Energimyndigheten också betona att kemikalieproblemen idag inte huvudsakligen kommer från industriutsläpp utan från användning av varor och produkter. Innehållet i en eventuell forskningsstrategi bör därför belysas ytterligare.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Erik Brandsma. Vid den slutliga handläggningen har avdelningscheferna Anneli Eriksson, Zofia Lublin, Birgitta Palmberger, Mattias Eriksson, Anne Norstedt och Anita Aspegren, verksjuristen Mattias Carlquist samt handläggarna Karolina Petersson, Nils Ahlén, Andreas Kannesten och Josefine Wejerstrand deltagit. Föredragande har varit handläggare Anna Lock.

Erik Brandsma

Anna Lock